

HRVATSKI glasnik

Godina XIX, broj 52

24. prosinca 2009.

cijena 100 Ft

Fotó: Zoltán Schmid

50. obljetnica Hrvatskoga
plesnog ansambla „Luč”

Komentar

Popis pučanstva 2011. godine

Mađarski je parlament 7. prosinca prihvatio zakon o popisu pučanstva 2011. godine.

Prethodno je predsjednik Republike László Sólyom vratio zakon na razmatranje, imao je primjedbe vezane i uz popis nacionalne pripadnosti, npr. kako se postavlja pitanje o pripadnosti nacionalnoj i etničkoj manjini. Koliko je važno kako se postavlja pitanje, mi novinari dobro znamo jer često postavljamo pitanja kako bismo dobili odgovor na željenu problematiku. Ne mogu zaboraviti emisiju hrvatskog novinara Gorana Milića, koji je ljetos u svojoj emisiji predstavljao Mađarsku. Prva mu je postaja bila letinjska tržnica na kojoj su pomurske Hrvatice prodavale. On je popričao s njima na hrvatskome, pa je na kraju postavio pitanje „Jeste li vi Mađarice?“, a one su odgovorile „da“. Je li to pitanje bilo dobro postavljeno? Nije ako je želio saznati njihovu nacionalnu pripadnost. Žene su vjerojatno mislile da ih pita zapravo za državljanstvo, naime kod jednostavnih ljudi još ni danas nije potpuno jasno što je razlika između narodnosti i državljanstva. Upravo zbog toga ne znam hoće li mnogo mijenjati na stvari način postavljanja pitanja, možda u nekoliko slučajeva hoće. Pri dosadašnjim popisima sve do 2001. g. trebalo je obvezatno ispuniti i podatak o pripadnosti narodnosti i o materinskom jeziku, i pitanje je bilo izravno postavljeno, međutim od 2001. godine ispunjavanje tog dijela već nije obvezatno.

Zagledamo li u našu povijest, posve je razumljivo koliko ljudi je stradalo upravo zbog svoje pripadnosti nekoj naciji. Upravo zbog toga sumnjam da će predstojeći popis pučanstva dati objektivnu sliku o brojčanosti nacionalnih manjina u našoj zemlji.

Što je s nama, Hrvatima? Mislim da se odista nemamo čega bojati kod ispunjavanja podataka o nacionalnosti. Nemam informaciju o tome da bi nekog zato što je Hrvat provocirali, ozlijedili itd. Odnosi naše države s matičnom domovinom također su dobri, pa nema razloga da netko zataji svoje hrvatstvo. Možda zatajiti i ne želi, ali hoće li se izjasniti ako to nije obvezatno, to ćemo saznati tek nakon rezultata popisa. Većina ljudi po naravi na ono što nije obvezatno i ne obraća pozornost, čemu da se muči još i time kada nema vremena, danas ionako ima toliko administracije koje je obvezatna.

Popis je važan pokazatelj mnogočega bitnog, a nama, pripadnicima manjine, je jedan od važnijih podataka brojčanost naše manjine. Kroz jedno desetljeće smanjio se ili se povećao broj onih koji žele izreći svoju pripadnost, onih koji o tome vode računa, koji će ispuniti obrazac i o pripadnosti nacionalnoj manjini bez obzira je li to obvezatno ili nije, jer njima je odista važna budućnost manjinske zajednice.

Bernadeta Blažetin

Prošla je još jedna kalendarska godina. Postali smo bogatiji za nova saznanja, iskustva, učili na pogreškama, radovali se uspjesima. Dragi čitatelji, u godini koja je iza nas vaša je urednica izabrana za glavnu i odgovornu urednicu Hrvatskoga glasnika, tjednika Hrvata u Mađarskoj, s nadnevkom od 1. listopada. Tri mjeseca koja su iza mene, odlikovala

je godina u kojoj je naš izdavač Croatica Kft., u odnosu na prošlu, dakle 2008. godinu, dobio desetak milijuna manje za stvaranje Hrvatskoga glasnika, doduše, HDS je iz sredstava namijenjenih Croatici iz fonda za ustanove u održavanju HDS-a, početkom godine naznačio kako je četiri milijuna forinti potrebno uložiti u Hrvatski glasnik. Uredništvo je i u tim teškim (rekla bih preteškim) uvjetima pokušalo nemoguće, pa je dva mjeseca izdavalo tjednik na povećanom broju stranica, dvadeset umjesto šesnaest. Odlukom izdavača vraćeni smo na šesnaest stranica. Ovih dana saznajemo kako će stanje u 2010. godini biti nešto povoljnije. Koliko i na koji način će se to odraziti na naš rad i njegovu kvalitetu, ovisi o tehničkim i personalnim uvjetima koji će nam biti osigurani za rad. Pomalo umorna na kraju godine, imala sam potrebu svoje misli podijeliti s vama, koji svaki tjedan uzimate Hrvatski glasnik u ruke, i koji imate pravo i ocijeniti naš rad. Novine sličnog obujma, broja kartica, kako se to novinarski kaže, fotografija, te tematske raznolikosti, ovdje ne bih ni ulazila u prostorne udaljenosti koje pokrивamo na našim stranicama, ni na našu stalnu nazočnost na terenu i na priredbama, ostvaruju timovi od desetak suradnika, što uposlenika što stalnih vanj-

skih suradnika. Nas je danas u Hrvatskome glasniku, s mojom malenkosću na čelu, četvero. Je li to mnogo ili malo, procijenite sami. Smatramo i vjerujemo kako je naša uloga u javnom životu i javnosti Hrvata u Mađarskoj neosporna i snažna. Varamo li se ili imamo pravo, reći ćete nam vi. Uza svoj svakodnevni posao pripočavamo niz tema i infor-

macija prema zainteresiranim hrvatskim medijima u matičnoj domovini i u zemljama gdje žive Hrvati i hrvatska autohtona manjina. Da bismo uspjeli premostiti kronični nedostatak vremena za opseg zadaća koje su iz tjedna u tjedan pred nama, odričemo se velikog dijela svoga slobodnog vremena. Pokušavamo i u isprepletenim političkim i društvenim odnosima Hrvata u Mađarskoj, koji nisu pošteđeni bolesti trećega tisućljeća, zadržati nepristranost i objektivnost. Vjerujte, nije to nimalo lagani zadatak. Ljudi smo i nekada to radimo s više, a nekada, vjerujem, znam, s manje uspjeha. Često ovisi to i o čitanju svakoga čitatelja posebice te o njegovu trenutnom položaju u velikome hrvatskom kolu. Na kraju kalendarske godine, prije novogodišnje čestitke, dragi čitatelju, ponovila bih ono što sam već bezbroj puta kazala i napisala: bez jakih, manjinskih glasila koji uživaju zaštitu ni sama zajednica nema svoj unutarnji nadzor, niti osigurava potrebnu javnost i demokraciju, a slaba glasila ne jačaju ni manjinski identitet, ni osjećaj pripadanja manjinskoj zajednici, ni kolektivnu svijest bez koje nema znanja jezika i njegove svakodnevne uporabe, pa i glasila na materinskom jeziku...

Branka Pavić Blažetin

BUDIMPEŠTA – Odbor za ljudska prava, manjine, civilna i vjerska pitanja objavio je natječaj za podupiranje civilnih udruga nacionalnih i etničkih manjina za 2010. godinu. Za djelovanje manjinskih udruga u državnom proračunu za 2010. na raspolaganju stoji 110 milijuna forinta.

Rok za podnošenje natječaja skraćen je u odnosu na prošle godine. Natjecaji se mogu predati najkasnije do 15. siječnja 2010. godine. Natječaj (s obrascem i privicima) predaje se u jednom primjerku navedenom parlamentarnom odboru. Natjecati se mogu udruge koje su registrirane najkasnije do 31. prosinca 2007. godine. Ne mogu se natjecati manjinske samouprave, zaklade i političke udruge. Daljnje obavijesti na tajništvu Odbora (tel.: 441-5032, 441-5035, faks: 441-5986, e-mail: emb@parlament.hu).

Objavljeni natječaj i obrasci mogu se preuzeti na glavnom ulazu Ureda za parlamentarne zastupnike (Bp. V, Széchenyi rkp. 19), odnosno presnimiti iz službenog lista „Magyar Közlöny“.

Nadalje svi dokumenti dostupni su na web-stranici Parlamenta www.parlament.hu, odnosno Odbora za ljudska prava, manjine, civilne i vjerska pitanja.

Aktualno

Suradnja gradova Sigeta i Paga

Suradnju Sigeta (Szigetvár) i Paga potaknuo je Tibor Radić, ravnatelj „Zavičaja”, kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata u Mađarskoj u Vlašićima. Kako reče, Vlašići su malo naselje u općini Pag i želja mu je povezati grad Pag i Vlašiće s prijateljskim naseljem u Republici Mađarskoj. Pravi partneri u tome su grad Siget, na čelu s gradonačelnikom Józsefom Paizsem, koji je već u nekoliko navrata boravio u Pagu, a izaslanstvo grada Paga u Sigetu. Štoviše, jedna radna skupina nedavno je sudjelovala usavršavanju u Sigetu na temu pristupni fondovi Europske Unije.

Daljnji je poticaj suradnji boravak izaslanstva grada Sigeta u gradu Pagu početkom prosinca. Tom je prigodom gradonačelnika Paizsa i njegove suradnike primio i župan Zadarske županije Stipe Zrilić, a posjetu zadarskom županu pribivali su i predsjednik HDS-a Mišo Hepp i Tibor Radić. Kako saznajemo, Radić lobira na što skorijem rješenju pitanja kanalizacije u Vlašićima. Kako donosi Zadarski list, župan Stipe Zrilić s pročelnicom Upravnog odjela za samoupravu i upravu Milenom Ikić i pročelnikom Ivanom Šimunovićem 4. prosinca primio je izaslanstvo grada Sigeta i Hrvatske državne samouprave. Župan Zrilić dao je punu potporu uspostavljanju suradnje Paga i Sigeta, naglasio kako je u srpnju posjetom župana Baranjske županije Já-

nosa Hargitaia započela suradnja dviju županija, Zadarske i Baranjske. Paizs je svoga domaćina upoznao s gradom Sigetom i regijom u kojoj živi velik broj pripadnika hrvatske manjine u Mađarskoj. Naglasio je kako su spremni pomoći svojim iskustvima u pripremi dokumentacije za natječaje iz sredstava europskih fondova. Mišo Hepp upoznao je župana Zrilića sa stanjem i položajem Hrvata u Mađarskoj, kazavši kako u Mađarskoj živi 80 tisuća Hrvata koji su politički organizirani kroz 114 hrvatskih manjinskih samouprava. Spomenuo je i vezu Sveučilišta u Pečuhu i Sveučilišta u Zadru te pansion u Vlašićima, kao HDS-ovu ustanovu.

Posjet sigetskog izaslanstva gradu Pagu kruna je višemjesečne suradnje koja će, prema riječima Ante Fabijanića, načelnika grada Paga, biti učvršćena potpisivanjem povelje o prijateljstvu. „Ono što nam je jako važno jest njihova pomoć u konkretnim programima koja se prije svega odnosi na poučavanje i savjetovanje na planu dobivanja sredstava iz prepristupnih fondova EU, na čemu ovih dana mađarska stručna ekipa ljudi intenzivno radi s gradskim službama”, izjavljuje Fabijanić za internet portal grada Paga. Napomenimo kako su gosti bili smješteni u „Zavičaju”, odmaralištu Hrvata iz Mađarske u Vlašićima.

Branka Pavić Blažetin

BAJA – Kako smo već prije najavili, u petak, 18. prosinca, u Baji je priredena svečana završnica IX. županijske narodnosne smotre folkloru za djecu i mladež, koja je priredena ove jeseni nizom od pet priredaba hrvatske, njemačke, slovačke i ciganske manjine, a na bajskome susretu njima se priključila i srpska. Gala program, koji je se ove godine upriličen u povodu tradicionalnog dana manjina u Njemačkome prosvjetnom središtu otvorio je Sándor Rausch, dopredsjednik Skupštine Bačko-kiškunske županije. Nastupilo je deset najboljih društava, pjevačkih zborova i orkestrara, koji su svoj nastup izborili odlukama stručnog ocjenjivačkog suda, među njima i hrvatska: Plesna skupina Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma iz Santova, Ženski trio «Dušenici» iz Dušnoka i plesna skupina Hrvatske kulturne udruge «Vodenica» iz Bačina.

UDVAR – Mjesna je samouprava 6. prosinca organizirala proslavu Svetoga Nikole za najmlađe Udvarce, a 12. prosinca svečanost u povodu Dana starih. Svi su umirovljenici dobili prigodnu novčanu potporu u iznosu od četiri tisuće forinti. Za bojanje crkve samouprava sela izdvojila je sto tisuća, a za potrebe Doma umirovljenika 150 tisuća forinti. U naselju već nekoliko mjeseci djeluje služba građana koja broji četrdesetak članova, piše između ostaloga seoski list Kisbíró.

SEMELJ – Mjesna je samouprava 5. prosinca obradovala svoje male suseljane: u selo je stigao Sveti Nikola i bogato darivao djecu i odrasle. Naime mjesna samouprava svake godine u predbožićno vrijeme uručuje novčanu potporu i svim umirovljenicima naselja. Semeljci se raduju i trećem ovogodišnjem broju Semeljskoga glasnika, dvojezičnom izdanju koje je ove godine pokrenula mjesna samouprava, na čelu s načelnikom Pálom Kovácsom, a koje uređuje Marko Tibor Šarošac.

BUDIMPEŠTA – Na sjednici održanoj 30. studenoga Mađarski je parlament prihvatio zakon o proračunu Republike Mađarske za 2010. godinu. Prema tome, 2010. neće biti smanjeno podupiranje državnih manjinskih samouprava, ni ustanova u njihovu održavanju iz državnoga proračuna. Za Hrvatsku državnu samoupravu naznačeno je 92,4 milijuna, a za ustanove u njezinu održavanju 51,5 milijuna forinta. Nije se bitno mijenjao ni okvirni iznos za podupiranje mjesnih manjinskih samouprava, koji je naznačen u iznosu 1,520 milijardi forinta. Podsjetimo da je osnovna potpora mjesnih manjinskih samouprava (bez diferencirane i dodatne potpore za obavljanje javnih zadaća) iznosila 570.700, a županijskih, odnosno područnih 892.000 forinta.

DUŠNOK – U suorganizaciji mjesne Hrvatske manjinske samouprave i Hrvatskoga crkvenog pjevačkog zbora, u utorak, 29. prosinca, u Dušnoku će se prirediti tradicionalni Božićni koncert koji u župnoj crkvi počinje hrvatskim misnim slavljem u 15 sati. Nakon mise održat će se susret zborova na kojemu sudjeluju crkveni pjevački zborovi iz Aljmaša, Baje, Kačmara, Santova, Vršende, a nastupit će i čak tri pjevačka zbora iz Dušnoka.

KAČMAR – U suorganizaciji hrvatske, njemačke manjinske i seoske samouprave, u ponedjeljak, 28. prosinca, u Kačmaru će se prirediti već tradicionalni Božićni koncert. Osim drugih, u programu će nastupiti Stipan Đurić u pratnji pečuskog Orkestra „Vizin” – reče nam Grgo Išpanović, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave.

Županijski hrvatski dan u Mohaču

Bogat kulturni program, javna tribina i dodjela odličja

Hrvatska samouprava grada Mohača već deset godina priređuje veliku godišnju priredbu pod nazivom Dan Hrvata, a posebnost je ove godine da je u suorganizaciji s Hrvatskom samoupravom Baranjske županije održan Županijski hrvatski dan – reče uz ostalo predsjednica Marija Barac Németh, ujedno i zastupnica Županijske hrvatske samouprave, otvarajući hrvatsku kulturnu večer koja je upriličena u subotu, 28. studenog, u lijepo obnovljenoj velikoj dvorani Umjetničke škole Lajosa Schneidera (nekadašnjem domu kulture u Vörösmartyjevoj ulici).

Na Županijskome hrvatskom danu okupilo se nekoliko stotina sudionika programa i gostiju, članova kulturno-umjetničkih društava, velik broj hrvatskih elektora, odnosno zastupnika mjesnih hrvatskih samouprava iz bližih i daljih naselja Baranjske županije.

Svojom nazočnošću priredbu su uveličali predstavnici Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu, generalna konzulica Ljiljana Pancirov, konzulice Jadranka Telišman i Katja Bakija, mohačka dogradonačelnica Zsuzsana Lebő Kász, dopredsjednik HDS-a Đuso Dudaš, predsjednik Hrvatske samouprave Baranjske županije Mišo Šarošac i predsjednici mjesnih hrvatskih samouprava.

Hrvatska kulturna večer

Nakon pozdravnih riječi Marije Barac Németh, uslijedio je bogat folklorni program u kojem su nastupila domaća kulturno-umjetnička društva i orkestri. Dječja plesna skupina Mohačke šokačke čitaonice (pod vodstvom Beate Janković) prikazala je šokačke dječje igre, plesove i pjesme, KUD «Mohač» (Stipan Filaković) obnovljenu koreografiju žetvenih običaja, KUD Šokačke čitaonice iz Mohača (Stipo Bubreg) scenski prikaz pranja na Dunavu, KUD «Zora» (Stipan Daražac) šokačke plesove, orkestri «Šokadija» i «Orašje» šokačke melodije, a šokačke pjesme pjevala je i Eva Menyhárt.

Javna tribina

U okviru kulturne večeri održana je i javna tribina Hrvatske samouprave Baranjske županije. Mišo Šarošac u svom je izvješću o prošlogodišnjem radu izložio kako je Hrvatska samouprava Baranjske županije 2008. godine zasjedala 11 puta i donijela 43 odluke, 2009. godine na pet sjednica donijela je 19 odluka. Članovi vijeća (osim nekoliko izuzetaka) sudjelovali su u punom broju i bili aktivni. Na sjednicama se uglavnom raspravljalo na hrvatskom jeziku. Vijeće je u prosincu 2008. održalo javnu tribinu u Martincima gdje je podneseno izvješće o radu Županijske

Mišo Šarošac i Marija Prakatur Csoka, dobitnica prvog odličja „Za baranjske Hrvate”, što ga je 2009. godine utemeljila Hrvatska samouprava Baranjske županije

samouprave, a bilo je riječi i o mogućnostima putem natječaja, te o podupiranju suradnje mjesnih samouprava. Javnoj tribini nazočili su brojni Hrvati iz okolnih hrvatskih naselja. Županijska hrvatska samouprava potakla je, a u listopadu 2008. i ustrojila prvo državno savjetovanje županijskih hrvatskih samouprava, kada je odlučeno da se ubuduće – uvijek u organizaciji jedne od županijskih samouprava – priredi državno usavršavanje.

Pokrenuto je i udruživanje mjesnih hrvatskih samouprava Baranjske županije radi očuvanja običaja, uzdignuća kulturnog života, predavanjem zajedničkih natječaja. Prema očekivanjima, Klub Augusta Šenoae, koji je grad predao na održavanje Hrvatskoj državnoj samoupravi, ubuduće bi mogao učinkovitije zastupati kulturne potrebe i interese Hrvata u Baranji. Što se novčanoga stanja tiče, troškovi proračuna Hrvatske samouprave Baranjske županije u 2008. godini ostvareni su s 4,538 milijuna forinta. Od toga je 52,9 posto, 2,743

milijuna forinta, utrošila za materijalne izdatke djelovanja. Za podupiranje mjesnih hrvatskih manjinskih samouprava, od svojih prihoda utrošeno je 25,6 posto sredstava. Iste godine podupirala je 40 natječaja mjesnih samouprava i civilnih udruga, u iznosu 1,330 milijuna forinta. U prvom polugodištu 2009. godine troškovi su ostvareni s 1,925 milijuna forinta. Od ukupnih prihoda 35,9 posto, ili 899 tisuća forinta potrošila je na materijalne izdatke koji su u svezi s troškovima djelovanja.

Za mjesne hrvatske manjinske samouprave i civilne udruge – putem raspisanog natječaja – izdvojila je 25,2 posto prihoda. Do 30. lipnja ove godine pružila je potporu 21 manjinskoj samoupravi i civilnoj udruzi, u iznosu od 630 tisuća forinta. Za drugu polugodinu raspisan je i odobren natječaj, kojim je poduprto daljnjih 20 udruga u vrijednosti od 560 tisuća forinta.

Uzorna suradnja, bitna za cijelu Baranju

Okupljene je uime Hrvatske državne samouprave pozdravio dopredsjednik Đuso Dudaš, koji je ukratko izrazio zadovoljstvo suradnjom koja je već godinama zamjetna u mohačkoj regiji, a važna i za cijelu Baranju. Podcrtao je i suradnju koja se njeguje između Semelja i Kukinja, koji imaju čak i zajedničku kulturnu skupinu. Kao treće, naveo je primjernu suradnju podravskih Hrvata, o kojoj smo se mogli uvjeriti na državnom Danu Hrvata kada su podravski Hrvati iz Šomođa i Baranje nastupili skupa u prigodnome kulturnom programu.

«Pohvalu zavređuje onaj trud i rad nekolicine aktivnih ljudi što se vidio i u večerašnjem programu, da se ozbiljno radi na njegovanju hrvatske kulture. Svoj doprinos tome dale su bake i djedovi, što se najbolje vidi u očuvanoj narodnoj nošnji, jer bez nošnje ni ples nije onaj pravi. Nikako se ne mogu pomiriti s tom činjenicom da se u Mohaču već godinama ne

predaje u školskoj nastavi hrvatski jezik» – reče Đuso Dudaš. Ujedno je pozvao roditelje, bake i djedove da promisle što će reći njihovi unuci kada se ne budu imali kome obratiti da ih nauči na svoj materinski jezik. Obrativši se i na mađarskom jeziku, reče da su pogriješili, da su svi sukrienci, od roditelja i škole do samouprave, svi koji su mogli raditi na tome da se nastava ne ukine, nego da i danas ima ozbiljne nastave hrvatskoga jezika. Njegove riječi praćene su pljeskom okupljenih. Čestitao je svima koji su sastavili program, zaželio im uspješan rad, sve najbolje za nadolazeće svinjokolje, blagdane Božića, Silvestra i Nove godine.

Dogradonačelnica, zadužena i za pitanja obrazovanja, uime mohačke samouprave pozdravila je okupljene, među njima posebno uzvanike. Naglasila je da HMS grada Mohača već jedno desetljeće priređuje Hrvatski dan, koji je ove godine ujedno i Županijski hrvatski dan. To je dobra prigoda da ova mala zajednica pokaže svoje jedinstvo, kulturu i običaje. Zahvalila je šokačkohrvatskoj zajednici što je stoljećima očuvala svoje tradicije. I njoj može zahvaliti da je pohod bušara uzet na UNESCO-ovu listu nematerijalne kulturne baštine.

O potaknutom pitanju nastave hrvatskoga jezika reče: «U osnovnoj školi postoji mogućnost nastave hrvatskoga jezika, roditelji to

moraju tražiti, a bude li 10–15 prijavljenih, već se može pokrenuti i pola razreda. Raspoložemo i odgovarajućim nastavnim kadrom. U tom slučaju nastava može početi već od rujna nove školske godine» – reče dogradonačelnica.

Dodjela nagrada i odličja

U nastavku programa upriličena je i svečana dodjela nagrada zaslužnim kulturnim i prosvjetnim djelatnicima.

Zsuzsana Lebő Kász kitom cvijeća zahvalila je konzulicama Generalnog konzulata, Mohačanki Mandi Kóvárgó Szalay za višedesetljetni rad na polju očuvanja i njegovanja tradicije, Mariji Prakatur Csoka, dobitnici odličja «Za baranjske Hrvate», i Mariji Barac Németh, predsjednici Hrvatske manjinske samouprave u Mohaču, za više nego desetljetni rad.

Kako reče, njoj je pripala čast da uruči Odličje Baranjske županije «Za mladež» Stipanu Filakoviću, atletskom treneru Mohačkog atletskog društva, voditelju KUD-a Mohač, koja mu je dodijeljena još 10. listopada u povodu Dana Baranjske županije za istaknuti višedesetljetni stručni rad u odgoju podmlatka i u očuvanju narodnih običaja. Dopredsjednik Hrvatske državne samouprave Đuso Dudaš Mandi Kóvári Szalay u znak zahvale za višedesetljetni rad na polju očuvanja običaja uručio je cvijeće, a Stipan Filaković uime Hrvatske manjinske samouprave darovao joj je sliku. Predsjednik Hrvatske samouprave Baranjske županije uručio je nagradu „Za baranjske Hrvate“ Mariji Prakatur Csoka, prvoj dobitnici odličja Županijske hrvatske samouprave.

Hrvatski bal

Nakon programa uslijedila je zajednička večera i druženje, a Hrvatski je dan završen Hrvatskim balom uz orkestar „Orašje“.

Tekst i slika: S. B.

Narodnosni dan na Dolnjaku

Kako nas je obavijestila Danica Pejín Kiss, voditeljica za narodnosni odgoj u vrtiću u Kinizsiovoj ulici na bajskom Dolnjaku, u petak, 27. studenoga, drugu godinu zaredom, priredili su Narodnosni dan za polaznike vrtića i učenike. Ove je godine susret ostvaren potporom Hrvatske i Njemačke manjinske samouprave grada Baje, a okupilo se oko 75 sudionika. Domaćini s Dolnjaka, iz dvaju vrtića (Kinizsieve i Damjanicheve ulice) predstavili su se s dječjim plesovima i pjesmama na hrvatskom i njemačkom jeziku. Na susret koji je upriličen u sportskoj dvorani Općeprosvjetnog središta «Šugavica», došli su i gosti, djeca iz Gare i s Vancage koji su se predstavili bunjevačkohrvatskim dječjim plesovima i pjesmama, pjevački zbor vancaške osnovne škole i ženski pjevački zbor Bunjevačka zlatne grana s Vancage. Narodnosni je dan priređen sa željom da ubuduće postane tradicijom, u suradnji s njemačkom zajednicom, kako bi on dobio širi karakter, te bio kulturno obogaćen. Narodnosni dan vrtića završen je plesačnicom, a za dobro raspoloženje pobrinuo se Orkestar «Čabar» iz Baje.

Dodajmo da se odgoj na hrvatskom jeziku u vrtiću u Kinizsiovoj ulici obavlja u sve tri skupine (maloj, srednjoj i velikoj), a uz Danicu Pejín, s djecom rade još odgojiteljice Emilija Guban Pal, Anita Ševarec i Janja Stipanović.

ŠAROŠ – Kako donosi županijski dnevni list Dunántúli Napló, samouprava sela Šaroša donijela je plan razvoja seoskog doma kulture. Ulaganju samouprave sela pomoći će i svota od 2,3 milijuna forinti koju je samouprava nedavno dobila putem natječaja, iz regionalnih fondova.

Intervju

„Mi želimo da se hrvatsko ime i hrvatski identitet prepozna u svemu onome što radimo“

Ljiljana Jakupak Pancirov, generalna konzulica Republike Hrvatske u Republici Mađarskoj sa sjedištem u Pečuhu (Baranjska, Šomođska i Bačko-kiškunska županija), rođena je u Zagrebu. Diplomirala je, kao dva A predmeta, Južnoslavenske jezike i književnosti, Engleski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1980. godine te odslušala poslijediplomski studij „Ekonomika međunarodne razmjene“ na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Govori: aktivno engleski, pasivno nizozemski/flamanski i njemački te temelje finskoga i francuskog jezika, uči mađarski. Na mjesto generalnog konzula u Pečuh dolazi iz Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, gdje je obnašala dužnost opunomoćene ministricice Samostalne službe za analitiku, čemu je prethodilo bogato diplomatsko iskustvo. U Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Helsinkiju, opunomoćena ministrica i otpravnica poslova (Finska rezidentno, Estonija nerezidentno), Veleposlanstvo Republike Hrvatske, Den Hag te dužnosti u Ministarstvu vanjskih poslova (načelnica Odjela za diplomatsko obrađivanje, Diplomatske akademije MVP, načelnica Odjela za Sjevernu i Zapadnu Europu MVP...).

Razgovarala: Branka Pavić Blažetin

Već ste devet mjeseci na čelu Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu. Kako je prošlo ovih prvih devet mjeseci na novome radnome mjestu, u jednoj novoj zemlji?

– Kada me pitaju kako mi je u Pečuhu, uvijek odgovaram da mi je krasno i da je svaki moj novi mandat sve ljepši i ljepši, šteta je što zbog godina, nemam pred sobom još deset ovakvih mandata. Dobro surađujem s hrvatskom zajednicom ovdje, s njezinim ustanovama, evo, i s Hrvatskim glasnikom s kojim imamo dinamičnu i sadržajnu suradnju, a nastojim i s mađarskim institucijama uspostaviti što bolje kontakte. Važna je suradnja na svim razinama, kulturnim, političkim i gospodarskim. Jest, ja sam ovdje tek devet mjeseci. Nedavno, u razgovoru, jedan naš Hrvat ovdje, rekao mi je „znate, ono prošle godine kada smo organizirali...“, a ja mu kažem „ne, nismo to radili prošle godine, ja sam tek od ožujka ovdje“. Toliko je bilo aktivnosti, toliko dinamike i sadržaja, toliko mnogo sam uspjela vidjeti i doživjeti u ovome kratkom razdoblju, da mi se čini kako sam doista tu puno duže nego što zaista jesam.

Na terenu ste, ljudi vas svakodnevno sreću i doista su vas prihvatili, zahvaljujući upravo i toj vašoj neumornosti i energičnosti, radu koji se ne ograničava na osam sati, nego on traje, ako treba, i 24 sata. Što vas tjera na taj rad koji i nije u opisu radnoga mjesta?

– Ja sam često emotivna, je li to moja karakterna osobina ili okruženje tako utječe na mene, ni sama ne znam, mislim da je to kombinacija jednog i drugog. Moja je zadaća, između ostaloga, povezati hrvatsku manjinsku zajednicu s maticom zemljom. Da bih to mogla raditi, moram vidjeti kako ta zajednica živi, koji su njezini problemi, želje i potrebe. Naši su ljudi radišni, ali vrlo skromni i ne ispoljavaju preglasno ono što bi željeli. Čini mi se kako je potrebno biti što više među našima u njihovom izvornom okruženju, a ako dobro procjenjujem, i zajednici je drago da Generalni konzulat i Republika Hrvatska na taj način budu prisutni. Svojim sudjelovanjem, ujedno, dajemo dodatnu težinu svim aktivnostima. Događaja ima puno, od školskih i akademskih svečanosti, predavanja, izložbi, prezentacija, etnografskih momenata u svakom obliku, folklorno-glazbenih događanja, Dana Hrvata u županijama, gradovima, selima... Moj posao nije samo sjediti u uredu, nego biti s Hrvatima, a ono što čujem i vidim, prenijeti hrvatskoj strani tako da i naša Vlada i njena ministarstva, Sabor, Predsjednik, svi oni koji dobivaju informacije s tih događaja, znaju kako je ovo jedna aktivna, živa zajednica, ali i zajednica kojoj treba itekako pomoći na različite načine. Ovdje ne mislim samo financijski, nego i u političkoj afirmaciji, i u moralnom pogledu, dakle na svim razinama.

Generalni konzulat od samoga svog otvaranja pokriva tri županije: Baranju, Šomođ i Bačku. Uvijek je uz konzularne poslove i ostala diplomatska zaduženja imao svoju specifičnost, a to je veliki broj Hrvata koji žive na ovom području i brigu o njima? Vaš mandat obilježavaju inicijative i suorganizacije Generalnog konzulata u mnogim hrvatskim druženjima, priredbama i aktivnostima... Aktivni ste sudionici, a ne samo promatrači.

– Želimo biti što aktivniji, u financijskim sredstvima to su mali iznosi koji su više nego simbolični, ali su znak da matica zemlja brine i želi pomoći. Navedena sredstva u većini slučajeva ne mogu omogućiti kompletnu provedbu naznačenih aktivnosti. Mi mislimo da trebamo biti dio svakodnevice naše zajed-

nice i kada god smo pozvani, mi se rado odazovemo. U većini slučajeva sve dogovaramo i s institucijama i manjinskim zajednicama, u manjem slučaju smo mi sami pokretači. Suradnja je dvosmjerna ulice – što je zajednica aktivnija i naš odaziv je češći i veći.

Kad ste došli u Mađarsku, vjerujem kako ste malo znali o Hrvatima u Mađarskoj. Vjerujem kako ste iznenađeni i kako ste puno toga novoga naučili?

– Na svim dosadašnjim mandatima radila sam u veleposlanstvima. To je drugačiji tip posla i kada sam se pripremala, jer ja sam se nekoliko mjeseci pripremala prije dolaska ovamo, nastojala sam naučiti što više o ovoj zajednici. U knjižarama u Zagrebu našla sam tek nekoliko knjiga vezanih uz Hrvate u Mađarskoj, puno sam razgovarala po različitim ustanovama u Hrvatskoj koje u svekolikim segmentima imaju kontakte vezane uz manjine i, naravno, autohtonu manjinu ovdje u Mađarskoj. Sve naučeno, svojim dolaskom ovdje, osjetila sam puno dublje, više i snažnije. Zapravo, moram reći kako sam mnoge stvari saznala tek ovdje, ne samo kakav je duh i kako diše zajednica, nego i to kolika je njena raznolikost, koju vidim isključivo u funkciji jedinstva. I dijalektalna, i subetnička, i bilo koji drugi segment koji pridodaje novu kvalitetu njenom ukupnom bogatstvu. Impresionirana sam i ponosna što imam mogućnost živjeti s našim ljudima ovdje, a kasnije kada više ne budem dio njih, moći ću o njima govoriti na pravi način. To mi je jako važno. Često me zovu i izvan naše konzularne nadležnosti. Nedavno sam bila u Segedinu. Vrlo rado sam se odazvala jer za mene je to bila čast, da je netko prepoznao da ja navedenu promociju knjige mogu i hoću obaviti. Ima puno saznanja koja cijenim, koja me osobno obogaćuju, koja će mi ostati kao posebna vrijednost i nakon mandata. Kada sam došla u Pečuh, preslikala sam u svojem radu sve ono što sam, i kako sam prethodno radila u veleposlanstvima. Ovdje nemam pred sobom diplomatski zbor, ali moram reći, imam jednu zajednicu s kojom komuniciram na isti način kako sam to naučila na svojim dosadašnjim

poslovima u veleposlanstvima. Ljudi vole da ih se poštuje i to prepoznaju, a moram reći da su neki programi koje dobivam od njih, na razini kvalitete na koju sam bila navikla kao diplomat u veleposlanstvu.

Uz brigu o Hrvatima u Mađarskoj zadatak Generalnog konzulata znatno je širi?

– Generalni konzulat u Pečuhu razlikuje se od ostalih generalnih konzulata. Mislim da on ima posebnost koju treba prepoznati. Prvo, kao što sam već rekla, to je briga za našu autohtonu manjinu, drugo, bogata kulturna suradnja, a ono što želimo još više izdramizirati to je gospodarska, prvenstveno prekogranična suradnja a, naravno, tu su i dnevni konzularni poslovi.

Vi ste u gradu koji nosi naslov „Kulturna prijestolnica Europe“. Ulazimo u godinu kada Pečuh s nizom manifestacija obilježava taj prestižni naslov. Kako ste se vi uključili u te programe kao ispružena ruka Republike Hrvatske u Pečuhu?

Aktivnosti su već snažno započele 2009. godine. Niz izložbi i prezentacija koje smo organizirali prirodno se vezuju i uvod su u 2010. godinu. Naravno, kulminacija svega je sljedeća godina. Postoji, slikovito rečeno, nekoliko koncentričnih krugova kulturnih djelatnosti. Prvo, naša osnovna institucija i poveznica u Hrvatskoj preko koje ostvarujemo najveće programe jest Ministarstvo kulture, na razini ravnateljice Uprave za međunarodnu suradnju Jasminke Lokas Strpić, koja je koordinatrica ovog velikog kulturnog projekta Pečuha 2010. Ostvarujemo izvrsnu suradnju s Ministarstvom kulture, što je i do sada bilo vidljivo – imamo otvorena vrata i puno razumijevanja za sve programe. Navedena grupa aktivnosti bit će najsnažnija u međudržavnom dijelu, budući da se provodi kroz međudržavne programe. Druga je razina Ministarstvu vanjskih poslova, koje ima posebnu službu za kulturu, u okviru koje postoje vrijedni kulturni programi nama ponuđeni za sljedeću godinu. Kraj je godine i upravo dovršavamo naš prijedlog programa kulture za 2010.god. On će se djelomično naslanjati na dva resorna ministarstva, ali će obuhvaćati i niz samostalnih aktivnosti, što izložbi, predstava, koncerata i raznih umjetničkih nastupa, mladih umjetnika, kao i drugih oblika promotivnih kulturnih sadržaja. Treća je razina naša koordinacija s institucijama koje su ovdje, hrvatskim ustanovama koje nude vrlo bogate sadržaje i programe hrvatske manjinske zajednice. Ovdje mislim na škole, Hrvatski klub, na Sveučilište, Maticu, Zavod, Kazalište i naše manjinske samouprave, ali i na sva folklorna društva koja će se organizirati, kao i ad hoc uključiti u neke od pečuških kulturnih programa. I onaj zadnji krug, to je sve ono, jedan veliki niz aktivnosti, izložbi i koncerata koje ćemo imati, a koje su ponudene nama od samih autora. Da bi se sve to moglo ostvarivati, bilo je potrebno uspostaviti dobre

Ljiljana Pancirov, generalna konzulica, u šokačkoj nošnji santovačkih Hrvata prilikom proslave Dana državnosti, u društvu bračnog para Tarađija i konzulice Katje Bakije

kontakte s gradom Pečuhom i Baranjskom županijom. Posebice su pečuški gradonačelnik i menadžment 2010.god. pokazali otvorenost svim predloženim inicijativama. Dogovorili smo da sve ono što će se vezati uz hrvatske aktivnosti bude i dio službenoga programa Pečuh 2010. Tu će se naći zapaženi veliki projekti, koje već sada možemo kompletno zaokružiti, kao što je izložba suvremenoga hrvatskog kiparstva, a osim toga spremamo se uskoro za izložbu suvremenoga hrvatskog nakita, rađenu prema etnozorcima. Ne zaboravimo i veliki broj različitih velikih i manjih izložbenih i koncertnih pothvata. Mađarska strana nam je u okviru svojih programa, najvećih galerijskih i muzejskih prostora, ponudila kvalitetnu suradnju. S turističkom zajednicom Baranjske županije imamo pregovore i tu će biti ostvarena suradnja za koju tražimo odgovarajuće partnere. Govori se i o projektu stotinu tamburaša. Uključeni su i rektorat, te sveučilište, u projekt povezivanja umjetničkih akademija Zagreba, Osijeka, Novog Sada, Pečuha, gdje bi se po tjedan dana predstavili mladi umjetnici, studenti svake od spomenutih akademija, te u konačnici sve to povezali s velikim sastankom rektorskoga zbora... Još uvijek postoji niz ulaza koje možemo iskoristiti. Hrvatska će strana imati i takozvani Hrvatski tjedan na kojem se između menadžmenta grada Pečuha i Ministarstva kulture sada doraduju detalji, dogovaraju termini. Koliko sam ja shvatila u razgovoru s menadžmentom, koncepcija bi obuhvaćala predstavljanje nekoliko hrvatskih gradova, svaki dan jedan grad, a između toga

bi se moglo još štošta uklopiti. U razgovorima s organizatorima 2010. god. naglasila sam da mi ovdje, na licu mjesta, imamo velik broj sastava, grupa koje se mogu ugraditi u već definirane programe. I to je prihvaćeno sa zadovoljstvom. Nizozemsko veleposlanstvo zajedno s počasnim konzulatom pokrenulo je projekt Europamania. To će biti na prostoru, nekoliko otvorenih pozornica, oko pečuške pivovare gdje bi se predstavili mladi muzičari. Gospodarski će krugovi, također, nastojati pridonijeti cijelom projektu Pečuha 2010. god. jer su ga već predstavili centrom kvalitete u području «industrije kulture». Uloga naših manjinskih medija, tiska, radija i TV bit će također od neprocijenjivog značenja.

Imate puno posla i planova. Želim vam puno uspjeha u radu. Što je ono što već sutra želite ostvariti?

– Odmora neće još neko vrijeme biti. Ako bih slušala svoj kalendar, onda ne bih ni do ljeta mogla na odmor. Tu su nam predsjednički izbori. Pozivamo sve one koji imaju pravo glasa da se odazovu. Želim zahvaliti svima koji su mi pomogli da se ovdje osjećam ugodno i korisno, što mi je vrlo važno. Naša je potpora usmjerena prema svima, i ja bih molila svakoga tko ima neko pitanje ili ima potrebu za razgovorom, da nam se obrati. Nama su sve aktivnosti velike i važne, te ćemo u svakom slučaju nastojati pomoći i pri samoj realizaciji. Vidimo sebe kao poveznicu, most prema hrvatskoj strani i institucijama hrvatske države. Mi želimo da se hrvatsko ime i hrvatski identitet prepozna u svemu onome što radimo.

Božićni koncert u Pečuhu

U organizaciji Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae i Hrvatske kulturne udruge Augusta Šenoae, u pečuškoj katedrali, u okviru niza priredaba pod nazivom „Pečuško došašće“, koje traje od 4. do 20. prosinca, održan je takozvani Hrvatski dan, i to 11. prosinca. Organizatori su pozvali dječju skupinu Šokačke čitaonice iz Mohača koja je prikazala božićne običaje, točnije odigrala kratku božićnu igru o rođenju maloga Boga. U pomoći su im bili članovi Zbora Šokačke čitaonice te Orkestar Šokadija. S djecom je program uvježbala Beata Janković. Nakon spomenutoga programa u pečuškoj katedrali, u kojoj se u velikom broju okupio naš hrvatski živalj iz grada i šire, započela je sveta misa na hrvatskom jeziku koju je predvodio sajski župnik Attila Bognár uz pratnju dekana župnika Stjepana Zagorca, velečasnog Augustina Darnaia te đakona Gabriela Barića. Propovijed velečasnog Bognára, kao i uvijek, bila je nadahnuta, puna nade i vjere te pouzdanja u vrijeme koje je pred nama.

Koncert održan nakon mise bio je u znaku HKPD „Bosiljak“ iz Čučerja, iz neposredne okolice grada Zagreba. Gosti su nam bili Društvo koje je staro 113 godina, naime utemeljeno je davne 1986.

Tamburaši i zbor oduševili su nazočne svojom izvedbom hrvatskih božićnih pjesama. Ako ste pak bili na trgu ispred pečuške katedrale, koja je sjala u svjetlu tisuću svjetala, bili ste zadivljeni hrvatskom pjesmom i njezinom jekom, zvonjavom i osjećali ste se veličanstveno kao i svi oni koji su nazočili koncertu.

Danas „Bosiljak“ broji preko 150 aktivnih članova svih dobi i profesija, većinom mladih, koji rade u četiri sekcije odraslih: folklor, tamburaški orkestar, mješoviti pjevački zbor, te dramska sekcija i tri sekcije podmlatka. Društvo je nastupalo u mnogim mjestima diljem Hrvatske, te s velikim uspjehom na mno-

gim međunarodnim festivalima. Rad Društva zasniva se pretežito na izvornim tradicijskim pjesmama, plesovima i običajima iz Čučerja i okolice Zagreba, ali i iz drugih krajeva Hrvatske. Pjevački zbor i tamburaški orkestar oduševili su nas svojim pečuškim nastupom.

Program su sudjelovali i predsjednik Hrvatske državne samouprave Mišo Hepp, a u ime Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu generalna konzulica Ljiljana Pancirov i prva konzulica Jadranka Telišman, Hrvati iz Pečuha, Kozara, Vršende, Mohača, Harkanja, Salante, Mišljena i mnogih drugih naselja.

Branka Pavić Blažetin

Otvaranje adventskih oblokov

Advent je čas pomirenja, unutarnje meditacije, iščišćenja duš i pokore. Svaki dan i u Bizonji počinje sa zornicom, jedino večeri se završavaju drugačije nek u naši ostali seli. Naime u škurini svaki dan se otvaraju lipo nakinčeni obloki, svitlina se posipa u okolici, a domaćini pozovu u stan veselo društvo. Kako smo to doznali od Tilde Kőrösi, peljačice kulturnoga doma, to svaki put zlamenuje kih sto ljudi ki se dobro čutu pri ovom novom druženju.

Pred oblokom čuvarnice

Trenutak za pjesmu

Arsen Dedić

* * *

Pejzaži bez mora
nemaju zapravo nikog svog.
Oni jedino prema vjetru
određuju svoju sudbinu.
Pejzaži bez mora
ne vide,
jer imaju crni povez
preko očiju.
Njihovi stanovnici
su zatvorenici.
Jedu zatvorski kruh.
Njihovi stanovnici
su osuđenici,
ali već se polako probija
nebeska svjetlost,
koje se djeca boje.
I sve se otvara
kao izgubljena knjiga,
dok more udara
u vrata i u prozore.
Čini se:
sve će se odjednom
otvoriti.

Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Željezničari“

Nakon mise na hrvatskom jeziku, 6. prosinca u crkvi Sv. Mihovila priređen je božićni koncert Hrvatskoga kulturnog umjetničkog društva „Željezničari“ iz Zagreba.

Spomenuto Društvo osnovano je 1. svibnja 1914. godine s nazivom Željezničko športsko društvo „Viktorija“, i to s dvije sekcije: športskom i kulturno-prosvjetnom, pod pok-

roviteljstvom Tvornice željezničkih vozila „Gredelj“. Tijekom svoje bogate povijesti Društvo je imalo različite nazive. Nakon Drugoga svjetskog rata odvaja se od športske sekcije, a poslije osamostaljenja Republike Hrvatske Društvo djeluje pod sadašnjim nazivom. U tih 95 godina članovi Društva bili su jako djelatni i plodonosni, o čemu svjedoči mno-

štvo nagrada, kategorizacija, medalja. Međutim najbitnijim članovi drže što već 95 godina gotovo svakodnevno (s izuzetkom dana najvećih ratnih razaranja) plešu, pjevaju i sviraju. Neki su se vinuli i do najviših razina glazbenoga stvaralaštva. O sadržajnosti djelovanja Društva svjedoče i ove činjenice: u različitim razdobljima u Društvu djeluje Plesna škola Krčelić, Pjevačko društvo Sava, Društvo prijatelja prirode (iz kojeg poslije nastaje Planinarsko društvo „Željezničar“), Dramska skupina, gitaro-mandolinistički orkestar, glazbene škole za harmoniku i glasovir, lime-na glazba, knjižnica, Likovna skupina, Kinototo sekcija, Folklorna sekcija, komorni, džez, zabavni, harmonikaški i tamburaški orkestar te Sekcija narodnih vezova.

Te večeri donijeli su nam božićne pjesme, podijeljene u dva dijela. U prvom dijelu programa pjevali su engleske božićne pjesme, a nakon toga su nas očarali najljepšim hrvatskim pjesmama karakterističnim za Božić. Crkva Sv. Mihovila dočarala nam je odgovarajući i prekrasni ugođaj za slušanje i uživanje ovih prekrasnih pjesama.

Bea Letenyi

Jubilarni XX. Krležini dani

Prigodno, ovogodišnji početak Krležinih dana, održanih od 8. do 10. prosinca, poklopio se sa 102. rođendanom Hrvatskoga narodnog kazališta u Osijeku. S obzirom na važan i okrugli jubilej, predsjednik Organizacijskog odbora i jedan od začetnika Krležinih dana, Branko Hećimović, pohvalio se statistikom – u prvom redu sa čak 540 referata na ukupno 6.535 stranica u 18 zbornika, te 80 kazališnih izvedaba. Manifestacija je nakon tri godine pregovora zaživjela u travnju 1990, a održavala se i u razrušenom kazalištu. Krležine dane omogućili su: Ministarstvo kulture, Sveučilište u Osijeku, HAZU, Društvo hrvatskih književnika, Hrvatsko društvo pisaca i osječki HNK. Sudionici su u Parku kralja Petra Krešimira IV. položili vijenac na spomenik Miroslavu Krleži, uz prigodan govor Velimira Viskovića te recital iz djela Miroslava Krleže.

Drugi dan znanstvenog simpozija 20. Krležinih dana u Osijeku održan je 9. prosinca u pečuškom Hrvatskom kazalištu. Sudionike skupa pozdravio je Antun Vidaković istaknuvši dugogodišnju upućenost i suradnju kazališnog Osijeka i Pečuha koja je u proteklom razdoblju rezultirala brojnim zajedničkim projektima i predstavama uz uvjerenje da će tako biti i ubuduće. Sudionike skupa pozdravio je i ravnatelj Hrvatskog kazališta Slaven Vidaković, koji je interpretirao i dijelove iz Krležina stvaralaštva, odlomke iz knjige Đorđa Zelmanovića „Kadet Krleža“ i iz Krležina putopisa „Izlet u Mađarsku“. U ime gostiju iz Osijeka, nazočnima se obratio prof. dr. Stanislav Marjanović. Znanstveni

skup pod nazivom „Hrvatska drama, kazalište i društvo“ imao je za temu hrvatske dramatike poslije Drugoga svjetskog rata, hrvatsku dramu s religijskim elementima u razdoblju komunizma te odjeke mađarske drame u Krležinoj dramaturgiji. Skupu je nazočila i generalna konzulica Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljana Pancirov i treća konzulica Katja Bakija.

Prva je izlagala Branka Brlečić-Vujić, i to o „Krležinom baroknom mimohodu u slici društvene zbilje“. Slijedila su izlaganja Gorana Pavlića (Mogućnost političke subjektivizacije u Gospodi Glembajevima), Jolan Mann (Odjeci mađarske drame u Krležinoj dra-

maturgiji), Mani Gotovac (S Krležom poslije hrvatskog proljeća), te Milka Šparembleka (Krleža i balet). Svoj će rad predstaviti i Vesna Kosec-Torjanac (Krleža na varaždinskoj pozornici kao proces individualizacije), Vlatko Perković (Poslijeratna hrvatska dramatika u službi režimske „zadaće umjetnosti“), Helena Peričić i Grgo Mišković (Hrvatska drama s religijskim elementima u razdoblju komunizma) i Željko Uvanović (Nešto je trulo u socijalističkom kolektivizmu). Na sceni osječčkoga HNK, istoga dana, bila je izvedena predstava „Seks i glad“ Josipa Cvenića, u režiji Damira Mađarića te koprodukciji pečuskoga Hrvatskog kazališta i vinkovačkoga Gradskog kazališta Joza Ivakić.

Branka Pavić Blažetin

VINKOVCI – U organizaciji Zajednice kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije, u Vinkovcima je 13. i 14. studenoga održan sedmi

Znanstveni skup „Šokačka rič”. Skup je započeo prikazom zbornika radova „Šokačka rič 6”, a nastavljen Znanstvenim skupom „Slavonski dijalekt”. Ovogodišnji dobitnici nagrade

„Šokačke riči” jesu Josip Užarević i Živko Gorjanac. Šokcem u Vinkovcima, gdje je peti put sudjelovao na „Šokačkoj riči” postao je Hrvat iz Mađarske, šokački Hrvat iz Santova, doc. dr. sc. Živko Gorjanac koji živi u Baji. On je dobitnik dukata i prateće povelje „Šokačke riči 7”. Kao voditelj hrvatskog odjela na Katedri narodnosnih i stranih jezika na Visokoj školi Józsefa Eötvösa u Baji, Živko Gorjanac brine se o očuvanju slavonskog dijalekta u Mađarskoj, stoji u obrazloženju. Autorica i voditeljica Znanstvenoga skupa Anica Bilić rekla je kako su dijalekti ugroženi jer neminovno iščezavaju oblici tradicijskog života, a s njima iščezava i šokački govor. Do prije nekoliko godina u čitankama osnovnih i srednjih škola u Hrvatskoj nije bilo tekstova na slavonskom dijalektu, a danas su uvršteni „Didak i baka” Joze Ivakića i tekst Vanje Radauša, istaknula je Anica Bilić. Ovogodišnji Znanstveni skup okupio je 19 znanstvenika iz Zagreba, Osijeka, Petrovaradina, Budimpešte, Pečuha i Baje. Skupu su sudjelovali i djelatnici Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Sveučilišta u Pečuhu. Asistentica Timea Bockovac izlagala je na temu Jezik žena u semartinskom dijalektu, a lektorica Anđelka Tutek je govorila na temu Šokci i šokačka rič u kalendarima Hrvata u Mađarskoj. U sklopu skupa održana su i pjesnička druženja, pjesnika i učenika osnovnih škola Vukovarsko-srijemske županije.

SUMARTON – KUD Sumarton već se tradicionalno skrbi za božićni program u mjestu. Ove je godine on bio priređen 20. prosinca u crkvi prilikom kojeg su nastupili polaznici dječjeg vrtića i osnovne škole, Tamburaški orkestar „Kajkavska ruža”, Mali bandisti. Istoga dana Sumartonski lepi dečki nastupili su u Kaniži u okviru trodnevnih božićnih programa na Elizabetinu trgu.

U povodu 50. obljetnice Hrvatskoga plesnog ansambla „Luč”

*I nek' ples i pjesma, glazba dugo traje,
Uz najdražu sladost materinske riječi,
Radost i veselje da srce ozari,
Čuvajući, snažeć još mnoge naraštaje,
Poruka je to, da s' zaborav spriječi!*

(M. D. B. „Obljetnička”)

Nakon slavlja dvadesete, u Kazalištu Madách (1959–1979) te trideset pete u Mađarskome nacionalnom kazalištu (1959–1994.), u povijesti plesnog ansambla „Luč” proslavili smo i 50. obljetnicu.

Preteče ansambla bili: Južnoslavenski centralni ansambl u Mađarskoj od 1963. g. Centralni ansambl narodnosti u Mađarskoj – Hrvata, Srba, Slovenaca, Nijemaca, Rumunja, Slovaka, a utemeljenjem Hrvatskoga folklornog centra u Budimpešti 1991. godine ansambl uzima ime „Luč”.

Razgledavajući fotografije i prospekte prošlosti, sjetio sam se mnogobrojnih događanja – od organiziranja prvoga plesnog seminara DSJS-a ljeti 1959, za kulturne i prosvjetne djelatnike, kojeg je vodio Antun Kričković. Taj je seminar bio i povod da u studenom iste godine dođe do osnivanja ansambla, čiji je premijerni nastup bio 9. studenoga 1959. g. u Lovri.

Među članovima osnivačima tada se našla brojna naša mladež. Mnogi su nas već napustili. Bili su to: Jelica Zelić, Katica Vujkov (Kačmar), Katica Podmanicki (Pomaz), Marta Bilišić, Ana Joskin, Marica Joskin (Tukulja), Katica Varga (Sentivan), Nada Neduca (Mađarčanad), Olga Pandurović, Dobrinka Vodosan (Batanja), Dragica Tonković-Kričković (Vinkovci), Dimitrinka Suvandžijeva, Olga Nikova, Ekaterina Skurti, Kristina Papadopulo, Antonija Kakataki, Gyöngyi Varga, Zsófia Benkő, Márta Németh, Anna Kormos, Marika Ondrai, Marta Bordás (Budimpešta), Niki Kalaputis (Beloianis),

Maluš Vukosava (Lovra), Antun Hosu, Mišo Kovačević (Vršenda), Radivoj Rokuš, Marko Dekić, Marin Žužić (Santovo), Antun Karagić (Gara), Đuro Đurok (Mohač), Dimitrije Dimitrijević, Vladimir Raškov (Lovra), József Wenczli, József Risztich (Pilisvörösvár), Antal Lósz (Budakalász), Lambros Trendos, Kostas Pisijos, Mihalis Pačoras, Miklós Trkala, István Gál, Sándor Ládai, László Ikládi (Budimpešta); od svirača pak: Mijo Milković, Josip Milković, Marko Zorinac, Andrija Bilišić (Tukulja), Mato Filipović (Kačmar), Maleš Adamov, Ilija Radin (Deska), Čedomir Šišković (Santovo), Joso Aladžić (Gara), Radivoj Kičinj (Senandrija), Paskal Kalaputis (Beloianis), Pavle Šajben (Monor), Ottó Fricsovszky, János Hambalek, Komáromi Hiller Zoltán, József Zsuhár, István Kéri, Elemér Horváth, Imre Vincze i drugi.

Početak je bio težak. Uvjeti za umjetnički rad koji se odvijao u gimnastičkoj dvorani, bili su minimalni, ali su htijenje, zanesenost, oduševljenje pobjedili. Bila je to bosonoga, u znoju disciplinirana mladeži prepuna želje za novim, uzbudljivim unapređivanjem izvornog raznolikog narodnosnog folklora. Sve u svemu, „bili su to dani kada je zasađena zdrava sadnica koja je tijekom vremena izrasla u snažno stablo s bogatim plodovima... Zahvaljujući racionalnoj, humanoj, politički repertoara Antuna Kričkovića i njegovih suradnika... Kao predstavnik naših narodnosti, preuzeo je plemeniti zadatak širenja i što boljeg upoznavanja folklora drugih narodnosti i naroda” – pisalo je u tadašnjim Narodnim

novinama. U Budai Vigadó, svečanim jubilarnim slavljem, 28. studenog, s početkom u 14.30, odnosno u 17 sati proslavljen aje 50. obljetnica djelovanja. Kazališna dvorana bila je dupke puna.

Jubiralni svečani program je otvoren s mislima o prijedrenom putu Hrvatskoga plesnog ansambla „Luč“, bivše plesačice, Ane Gojtan koja je između ostalog rekla i sljedeće: „Došli smo se ogrijati uz plamen „Luči“! Pozdravljamo 50. godina. Ansambl „Luč“ je pedesetogodišnjak. I pored godina, odista je u dobroj kondiciji. Za to postoji i objašnjenje: a to je ples kojeg nasljeđuje mladost. Pogledajmo samo umjetničkog ravantelja „Luči“. O „Luči“ kritičar bi vjerojatno značčki i stručno te analitički znao govoriti. Od samog početka, bilo je to herojsko razdoblje, ne samo za ansambl, već i za mađarsku plesnu povijest, razdoblje od posebnog značenja. U danas uglednom ansamblu, pojavila se jedna nova generacija koju je podjednako karakterizirala ljubav prema narodnoj tradiciji, kao i želja za obnovom iste. Uz imena Ferenca Nováka, Antuna Kričkovića vezuju se radionice u kojima se – kao i u onodobnom pokretu obnove jezika – rodio jedan novi plesni izričaj, stil, u kojima su sačuvane i spašene predaje te u novoj umjetničkoj kvaliteti predstavljene na pozornici. Zasluga ansambla „Luč“, leži u tome što je njegovao i predavao bogato nasljedstvo hrvatske narodne kulture. Zasluga je što bunjevačko, šokačko, podravsko, pomursko, gradišćansko, racko, dalmatinsko i bošnjačko plesno znanje, ne živi kao muzejska uspomena, već je ono izvor jačanja narodnog identiteta. Očuvana je čistoća izvornosti. Zasluga „Luči“ leži i u tome što je tijekom desetljeća slijeden put strastvene duhovnosti koja je od bogate riznice Karpatskog bazena i Balkana krenula prema koreografiranju plesnih drama. Antičke tragedije i biblijske teme nas suočavaju s tisućljetnim temeljnim pitanjima ljudskoga bitka. Baština te njeno besprijeckorno obnavljanje privlače uvijek nove plesače. Ples je ljubav. Ove večeri ćemo

na pozornici gledati zaljubljene ljude. Ples nije samo tehnika. Onaj tko ne osjeća bol i radost što osjeća koreograf, tko ne vjeruje u tu vjeru koja predvodi koreografa, tko ne usvaja zamisao koja koreografa uznemiruje, tko se ne vezuje toliko uz baštinu, tko toliko kao koreograf nije zarobljenik tradicije, ako nije toliko hrabar da nadiđe forme tradicije kao što to radi koreograf, tko nije toliko smion da pokaže svoje gole osjećaje i grešno tijelo, baš kao što koreograf razdere sa sebe sve maske i poduzima sebe bez šminke – dakle tko u svemu tome nije kadar slijediti koreografa, taj ne može postati dobrim plesačem. Jer nije dobar onaj plesač koji samo otleše ples, već onaj koji ga i preživljava.

Ansambl «Luč» ima dobre plesače. S ponosom dodajem da su svi oni polaznici Hrvatske osnovne škole i gimnazije. Kako su mogli postati dobrim plesačima? Za sve nas je velika radost da od «stare, velike» grupe, ove večeri ćemo moći pozdraviti mnogo vrsnih plesača, prijatelja koji su smatrali: ovdje nam je mjesto.

I dakako, treba jedan koreograf. Mada tu riječ nikada nisam smatrala prikladnom za Antuna Kričkovića. Za njega može biti bolja riječ: kipar pokreta. Od tisuću mozaičkih pokreta sačinjava djelo. Tijekom više desetljeća, s vjernom plesnom družicom Marikom pokraj sebe. Antun Kričković je taj koji od emocija, misaonosti kamenog oblika teše plesača, a Marika ta koja s osjećajnošću na glatko i sjajno ga lašti. Današnje večeri će se u zajedničkom kolu, na pozornici, isplesti nacionalnosti, narodnosti kao i razna godišta. Pustimo da dođe do izražaja čarolija.”

Predsjednik Hrvatske državne samouprave Mišo Hepp, pozdravljajući nazočne, zaslužnog i istaknutog umjetnika, nositelja međunarodne Nagrade Euro-Pas Antuna Kričkovića evocirao je sjećanja na zgrade i nezgode djetinjstva u rodnoj Gari, te u ime ministra dr. Istvána Hillera u povodu 50. obljetnice Hrvatskoga plesnog umjetničkog ansambla „Luč“ uručio je Povelju Ministarstva kulture i prosvjete.

Svečani program je otvoren s plesnom baladom o Kosovskoj bici «Bilo ih je devet» (1962) koja je koreografija uvelike pridonijela popularnosti i slavi A. Kričkovića i Ansambla, naime na I. zalskom komornom festivalu u Zalaegerszegu (1965) dodijeljena im je I. Velika nagrada. Tema iz starogrčke mitologije – natjecanje tri boginje – osmišljena je u koreografiji «Parisova jabuka» (1978), koju su izveli Snježana Ileš, Ilka Gorjanac, Jelica Kričković i Hristos Petridis.

Sažetak naredne kompozicije «Bludni sin» (1975) prikazuje povratak individue svojoj zajednici. Upotpunjavanje života je jedino ostvarivo, katkad i putem teških borbi pojedinca. Soloplesači bili su: János Molnár, Ilka Gorjanac, Ádám Halmos i Dávid Tomka. Nekadašnji plesači, 24 žene i 12 muškaraca, s

izvanredno velikim uspjehom predstavili su „Bunjevački svitu” (1971). Koreografija „Ružičalo – slavljenje proljeća za vrijeme Uskrsa” (1971) predstavlja izlazak na groblje gdje se jelom i pićem časte preminuli, savladuje strah, slavi proljeće i biraju parovi. Solisti su bili Snježana Ileš i János Molnár.

Orkestar, predvođen veteranom harmonikašem Matom Filipovićem, ovaj put se u prvom dijelu predstavio s izvedbama poznatih pjesama „Jorgovane, jorgovane...” te „Ej, što ću nane, boluje mi dika...”, a u drugom dijelu, predvođen harmonikom Krunoslava Agatića Kiće, narodnim kolima.

Umjetničko djelo „Carmina burana” (1977), uz glazbu Carla Orffa, preko praiskonskog bljeska proljeća i radosti života, prirode i ljubavi, obrađuje temu problematičnih odnosa pojedinca i zajednice. Solisti su bili: veteranka plesačica Anna Marosi i Filipas Papavasiliu.

Umjetnička kompozicija „Pir jastrebova” (2000), sadzana na temelju stihova pjesme Endrea Adya „Héja nász”, izvedena je uz glazbene sonete Béle Bartóka na dva glasovira i bubnjeve. Grupu plesača su predstavljali: Ilka Gorjanac, Szilvia Gimes, Marica Fačko, Estera Puncman, Ana Slanjinka i Marko Poljanec.

Poznati junak grčke mitologije u plesnom djelu „Sisyphos” (1979) pojavljuje se kao simbol besmislene, beskrajne borbe koji bježi iz svijeta ravnodušnosti. Soloplesač je bio Péter Pászti.

Završna plesna koreografija svečanog programa, pod naslovom „Sulamit” (2000), u izvedbi Jelice Kričković, Snježane Ileš i Ádáma Halmosa, predstavljala je tragičnu ljubav kralja Salamona i lijepe Sulamite.

Na koncu, na sredini pozornice s velikom tortom, obilježeno s brojem 50 i prskalicama, te otvaranjem pjenušaca, i hvatanjem u veliko zajedničko kolo završeno je jubilaro slavlje. Dakako, slavlje ne bi bilo potpuno da nije nastavljeno u HOŠIG-ovoj blagovaonici gdje je poslije s minutom šutnje u spomen na preminule članove Ansambla – u ime prvih utemeljitelja, zahvaljujući na programu i čestitajući mladem naraštaju, sa strane autora ovoga napisa, u čast 50. godina Hrvatskog umjetničkog plesnog ansambla „Luč” pročitani su stihovi pod naslovom: „Obljetnička”.

Zatim je umjetnička voditeljica Marija Silčanov – među prvima Marku Dekiću, Mati Filipoviću i Lambrosu Trendosu – uručila sedamdesetak jubilarnih Povelja, a što je ujedno označilo i početak zajedničke veselice, koja je protekla uz vrsne kapljice „alagrat” vinarskog poduzetnika – također bivšeg plesača – Đure Timotića iz Pomaza.

Slavlje su podržavali: Hrvatska samouprava grada Budimpešte, te naše samouprave II, XII. i XVI. budimpeštanskog okruga.

Marko Dekić

Fotó: Zoltán Schmid

Tjedan dana jednojezičnih sati sa studentima

Prošlo je već osam godina otkako je uspostavljena suradnja između serdahelske Hrvatske osnovne škole „Katarina Zrinski” i Sveučilišta u Zadru. U okviru toga zadarski su studenti od 8. do 15. studenoga boravili u Serdahelu i držali hrvatske sate u svim razredima. Razmjena studenata i učenika nastavlja se u ljeto kada serdahelska djeca ljetuju tjedan dana u Zadru, a potkraj kolovoza ove godine narečeno Sveučilište ugostilo je i nastavnike pomurske ustanove.

Očekivanje studenata razredne nastave svake je godine veliko uzbuđenje za serdahelsku djecu, zanimljivo im je što oni ne znaju mađarski jezik, pa znaju da se moraju vrlo koncentrirati na satima hrvatskoga jezika. Znaju da gosti iz Zadra nikad ne dolaze praznih ruku, uvijek donesu fine bombone, čokolade Kraševih proizvoda, vrlo lijepe knjige, nove pjesme, priče, glazbu.

Nije to bilo drukčije ni ove godine. Smiljana Zrilić, doktorica znanosti i koordinatorica metodičke prakse zadarskoga Sveučilišta, takvu vrstu suradnje smatra vrlo dobrom. Studenti se upoznaju s nastavom manjinskih škola, sa specijalnim uvjetima takve vrste nastave, upoznaju se s Hrvatima u Mađarskoj, upoznaju svoju susjednu zemlju itd. Inače od prošle akademske godine na zadarskome Sveučilištu studenti među izbornim predmetima mogli su izabrati i kolegij «Književnost u dijaspori», što se uspjelo ostvariti suradnjom s odsjekom kroatistike Sveučilišta u Pečuhu.

– Mislim da je izvrсна bilo koja suradnja s Hrvatima iz Mađarske, iskustva su uvijek pozitivna, svi smo sretni što dolazimo, studenti ovdje održavaju sate koji su bogato pripremljeni, djeca čuju izvorne govornike i to im pomaže u učenju. Zapravo, mi ostvarimo s njima jednojezičnu nastavu i na satima drugih predmeta osim hrvatskoga jezika i djeca se vrlo lijepo uključe. Uvijek smo sretni kada dolazimo u Serdahel, vrlo nas srdačno primaju, smještaj nam je izvrstan, a svake godine upoznamo se i s glavnim gradom Mađarske ili s Pečuhom. Ovo gostoprimstvo smo htjeli i mi uzvratiti serdahelskim kolega-

ma, pa smo ih pozvali na dugi vikend u Zadar, što je bilo vrlo uspješno. Nastavnici su se još kupali u moru, organiziran je za njih program upoznavanja znamenitosti Zadra, obišli smo crkve, benediktinski samostan, časne sestre, morske orgulje, pozdrav suncu, pogledali Sveučilište, družili se – kazala je gđa Zrilić, koja iz godine u godinu prati studente u Serdahel, a koja je jedna od glavnih «katalizatora» ove suradnje.

Jednotjedni boravak studenata odvijao se po već uhodanom programu, od upoznavanja s djecom, preko održavanja sati, do upoznavanja sela, obližnjih gradova i Budimpešte, do svečanoga završnog programa gdje su se djeca opraštala od privremenih učiteljica i

učitelja. Posebno je bio lijep i koristan prikaz Zadra na projektoru, kako bi djeca vidjela kamo će moći otputovati ako marljivo uče hrvatski jezik, a učenici osmog razreda koji su preko ljeta boravili ondje, mogli su obnoviti svoje uspomene i saznanja.

Na četvrtoj godini odjela za razrednu nastavu na zadarskom fakultetu ima više od pedeset studenata, no u Serdahel su mogli ići oni najbolji po prosjeku. Kristina, Sandra i Ivana su takve studentice, one su održale vrlo uspješan sat u trećem razredu iako im je to bio prvi održani sat u životu, naime u Hrvatskoj su dosada samo hospitirale. Što je bilo glavno, one su uspjele uspostaviti kontakt s djecom i bile zadovoljne aktivnošću djece:

– Najteže je bilo raditi u prvom razredu jer tamo djeca još vrlo malo znaju hrvatski, no s igricama moglo se i to nekako prebroditi. U trećem razredu govorilo se o četiri godišnja doba, što se moglo vrlo slikovito izraditi. Mi smo na crtežima pokazivale značajke godišnjih doba, onda su djeca morala iz kape izvući sličice i odrediti koje godišnje doba karakteriziraju. Djeca su surađivala, dosta su razumjela, posebno neke učenice i učenici. Mi smo pretpostavljale da manje znaju hrvatski jezik i iznenadile smo se, dosta smo lijepo mogle komunicirati. Naravno, bilo je riječi što nisu razumjeli, pogotovo u pjesmi, ali nekako smo to uspjele objasniti. Bilo nam je to vrlo lijepo iskustvo, mi bismo svakako savjetovali budućoj četvrtoj godini da ukoliko mogu, neka isprobaju podučavati djecu u Serdahelu.

beta

Undanski običaj na Luciju

Od starih vrimen, skoro do 1980-ih ljet, undanski ditići su na Luciju hteli doznati kako djelovna i uredna žena more biti ta „izgledana“ divojka s kojom bi pak rado došli kasnije u hištvo.

Zbog doznaje su tovaruši skupadošli u kasnu večer i pomagali su jedan drugomu u lucanju/šicanju slame. Napunili su si vriće i panjave slamon pa su prošli u velikom tišju svojoj tovaruški. Tamo su na neki način još i kucki zamučali kad su vidili kako marljivo „kinču“ ditići stabalje, grme, dvor, plot, vrčak, lesu i ulicu. Kad je već sve „cvalo“ od slame, onda su zadovoljno prošli na spalo. Drugi dan jutro neki domaćini nakinčenih hiž morgovali su i jadali se, a neki su si smijuć zbudjali kćer da je vrime došlo za slamu mesti. Skoro cijelo dopodne je mela mlada Undanka slamu – svećega i s pomoćom svoje obitelji – da je nekako-kako izgledalo dvo-rište. Po tom djelu su pak odlučili ditići da li je vridno tom divojki selo projtj.

U današnje vrime ov običaj se već gubi, ali mladi dičkaci još idu od stana do stana slamon „lucati“, čestitkami želju sve dobro fa-

milijam. Čestitare obično su nagradjivali jabukami, orihi, ali u najnovije vrime pinezi.

Marija Fülöp-Huljev

Odbojkaši Hrvatske gimnazije Miroslava Krleže – županijski pobjednici!

Dječaci dobne skupine VI Hrvatske gimnazije Miroslava Krleže iz Pečuha, županijski su prvaci u odbojki. Naslov su osvojili nakon natjecanja i odigranih utakmica u kojem je sudjelovalo pet ekipa. U jednoj od najboljih završnica posljednjih godina pobijedili su ekipu Njemačke gimnazije „Valéria Koch“ s

tri naprama nula, i tako dobili zelenu kartu za kvalifikacije državnoga natjecanja, poluzavršnicu i završnicu. Na slici: odbojkaši dobne skupine VI Hrvatske gimnazije Miroslava Krleže sa svojim trenerom, profesorom Oszkárom Bollom.

bpb

Izradila: Dijana Kovačić
iz Fičehaza

Gostovanje u Budimpešti

KUD Općine Donji Kraljevec, i to mlada folklorna skupina, u pratnji tamburaša, na poziv Stjepana Kuzme, predsjednika Hrvatske samouprave budimpeštanskoga XV. okruga, te predsjednika i gradonačelnika spomenutoga okruga Lászla Hajdúa, gostovala je 10. prosinca u Budimpešti. Mladi su kudovci imali prilike posjetiti i Hrvatsku osnovnu školu i gimnaziju u Budimpešti, gdje ih je primila ravnateljica škole Anica Petreš Németh, koja je nakon objeda u đaćkom domu, pokazala ovu ustanovu koja čuva tradiciju i dijalekte hrvatskoga jezika i običaje Hrvata koji žive u Mađarskoj. Nakon toga se uz pratnju vodiča krenulo u razgledavanje Budimpešte, koja se svima jako svidjela. Samo razgledavanje grada trajalo je do 17 sati kada se krenulo u Glazbenu školu na koncert gdje su folkloriši iz Donjega Kraljevca, kao posebni gosti, nastupili na koncertu. U koncertnoj dvorani glazbene škole održan je program na kojem su osim domaćina sudjelovali mladi članovi KUD-a koji su svojim nastupom oduševili sve prisutne, donosi web portal Donjega Kraljevca.

MOHAČ – Zasjeo je Kuratorij Zaklade za pomaganje školovanja mohačke hrvatske mladeži koju je od svoje ostavštine utemeljio pokojni učitelj Matija Kovačić. Kuratorij, na čelu s predsjednicom Marijom Prakatur, razmotrio je molbe za potporu koju su mu predali srednjoškolci i studenti iz redova tamošnje hrvatske mladeži. Pristiglo je osam molba srednjoškolaca i sedam molba studenata. S obzirom na sredstva kojima raspolaže, Kuratorij je donio odluku o dodjeli jednokratne potpore srednjoškolcima od pet do osam tisuća forinti te o dodjeli jednokratne potpore studentima od pet do petnaest tisuća forinti. Svečana dodjela novčanih potpora bila je u maloj vijećnici gradske kuće u Mohaču 12. prosinca. Svečanosti je prethodio prigodan program, a nakon nje druženje.

U Gari proslavljene Materice i Oci

Druženje uz prigodni program, zajedničku večeru i veselicu

Slavljenici Joso Šibalin, Antun Zegnal, Amalka Matoš Zegnal i Ana Đukić Šibalin

„Vrtićaši”

Materice su u bunjevačkih Hrvata najsvečaniji i najradosniji dan prije Božića, običaj koji se sačuvao do danas, ali koji se kao i svi običaji sve manje njeguje u svom izvornom obliku. Međutim blagdani bunjevačkih majka (Materice) i očeva (Oci), koji se slave treće i četvrte nedjelje došašća, još i danas zauzimaju posebno mjesto u životu bačkih Hrvata. Obilježavaju se u većini naših bunjevačkih naselja, a posebno u Gari i Kačmaru, pa i Čavolju, gdje se organizira posebna svečanost.

Da se taj običaj ne zaboravi, garska Hrvatska manjinska samouprava već nekoliko godina organizira prigodno okupljanje bunjevačkih Hrvata, kako je bilo i u subotu, 12. prosinca ove godine.

Kao što je običaj, organizatori i domaćini goste su na vratima dočekali sa zameđenom rakijom, orasima, jabukama, medom i bijelim lukom. Tom se prigodom u mjesnom domu kulture okupilo 150-ak pripadnika bunjevačkohrvatske zajednice, a svojom nazočnošću slavje su uveličali i uzvanici, među kojima su bili predstavnici Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu, predsjednici Hrvatske državne samouprave, Saveza Hrvata u Mađarskoj, Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije, Bačkog ogranka Saveza

Hrvata, načelnik sela i nekolicina predsjednika mjesnih hrvatskih samouprava.

Svečanost je otvorena pjevanjem jedne od najljepših i najpoznatijih bunjevačkih pjesama, „himnom” Kolo igra, uz pratnju domaćeg orkestra „Bačka”. Nakon uvodnih i pozdravnih riječi Stipana Krekića, koji je uz to kazivao i stihove Ivana Petreša, kao i svake godine, uz okićeni bor i oko blagdanskoga stola u ulozu domaćina našao se bračni par Zegnal, teta Amalka i bać Antun. Okupljenima je u ulozu čestitara Materice čestitao Kevin Krekić, već po običaju, ovim riječima: „Faljen Isus, gazdarice! / Čestitam vam Materice. / Ja sam došo priko mora, / da mi date malo ora. / Snašla me je strašna muka, / da mi date i jabuka. / Vidio sam i ovaca, / da mi date i novaca. / Napolju je zdravo zima, / molim jednu čašu vina”. Odgovor je glasio „Navike faljen bio! Fala, živi i zdravi bili”.

Dodajmo da su se čestitari nekada darivali kolačima, vinom, jabukom urešenom novcima, orasima i drugim, što je bio simbol napretka, zajedništva, sreće i zdravlja, a danas se darivaju najčešće novcem. Uslijedio je prigodni kulturni program uz recitacije, pjesmu i dječju igru: polaznici vrtića prikazali su prigodnu božićnu koreografiju; učenica Evelin Jakab kazivala bunjevačke stihove; pjevački zbor iz Dušnoka otpjevao nekoliko hrvatskih pjesama u pratnji Stipana Krekića; odgojiteljica Milica Gugan Pal kazivala stihove pjesme Salaš na brigu; Orkestar „Bačka” odsvirao nekoliko poznatih bunjevačkih napjeva.

Materice su bile ujedno i povod da se u ime cijele bunjevačkohrvatske zajednice pozdrave oni najstariji, kojima se može zahvaliti da su uspjeli očuvati naše običaje, da bi ih i mi mogli njegovati, i slaviti na nekadašnji način. Tim povodom učenica Virag Raffai u ime okupljenih posebno je zahvalila najstarijim članovima zajednice, supružnicima teta-Amalki Matoš i bać'-Antunu Zegna-

lu, teta Ani-Đukić i Josi Šibalinu, koji su obilježili 60. obljetnicu braka:

„Sa nama su dva bračna para, na koje se današnji mladi svit može ugledati, koji nam mogu biti uzor. Uime sviju nas od srca im čestitamo za sve ove godine, želimo im dobro zdravlje, da u radosti, okruženi ljubavlju svoje obitelji, prijatelja, poznanika još dugo uživaju naredne godine, da se još dugo možemo družiti i veseliti zajedno.”

Supružnicima je tom prigodom uz čestitku i lijepe riječi uručena i po jedna torta.

Materice je Garcima čestitala i Angela Šokac Marković, predsjednica Bačkog ogranka SHM-a, koja je zahvalila Anuški Šibalin Bajai na zalaganju oko okupljanja bunjevačke zajednice, uz prigodni poklon koji su joj uručili. Joso Ostrogonac, predsjednik SHM-a, i Joso Šibalin, predsjednik Županijske hrvatske samouprave. Svečanost je završena pjevanjem dušnočkoga zbora, koji je izveo tri pjesme – Bunjevac, Bunjevka i Podvikuje bunjevačka vila – u pratnji domaćih tamburaša.

Uslijedio je poziv u veliko kolo, a druženje je nastavljeno zajedničkom večerom, veselicom, a za dobro raspoloženje pobrinuo se Orkestar „Bačka” iz Gare.

Tekst i slika: S. B.

Didai i unuk: Stipan Krekić i Kevin Krekić

Milica Gugan Pal kazivala je stihove Salaš na brigu

Kačmar

Materice i Oci proslavljeni prigodnim programom

U organizaciji mjesne Hrvatske manjinske samouprave, prigodnim kulturnim i vjerskim programom, koji je već po tradiciji priređen treće nedjelje došašća, ujedno na blagdan Svete Lucije, 13. prosinca ove godine, i u Kačmaru su proslavljene Materice i Oci.

Svečanost je počela već, po običaju, u župnoj crkvi misnim slavljem na hrvatskom jeziku koje su suslužili velečasni Franjo Ivanković, župnik iz Tavankuta, i Stipan Janošić, kačmarski i mađarski župnik.

Stotinu i više okupljenih bunjevačkih Hrvata, mještana i gostiju mogli su uživati ne samo u nadahnutoj propovijedi velečasnog Ivankovića nego i u blagdanskome ugođaju koje su im priredili gosti iz Pečuha. Naime Hrvatsko kazalište nakon mise u župnoj je crkvi prikazalo prigodnu predstavu, pastirsku igru «Betlehemska zvijezda», što je prema izvornome tekstu Prikazanje od poroda Jezusova Mavra Vetranovića, benediktinca i pjesnika starije hrvatske književnosti, u suvremeni jezik prepjevao Vojmil Rabadan, a režirao Stipan Filaković. Unatoč priličnoj hladnoći, prigodna tema vezana za predstojeće blagdane, kao i topla igra izvodača, i glumaca i pjevača, zagrijali su srca okupljenih, približivši ih božićnom raspoloženju, radosnom trenutku prisjećanja na Isusovo rođenje.

Nakon mise, polaganjem vijenca na spomenik postavljen 1999. godine, prisjetilo se istaknutoga kulturnog djelatnika, svećenika i rodoljuba Ivana Petreša (1876–1937), koji je svojim radom, a napose igrokazima iz života bunjevačkih Hrvata budio nacionalnu svijest u svojih sunarodnjaka. Podsjetimo da su mu prije deset godina iz tiska izašla i Sabrana djela, koja je priredio pokojni dr. Marin Mandić, a suizdavači su bili Glavnogradska hrvatska samouprava i Hrvatski znanstveni zavod u Pečuhu.

Svečanost je nastavljena u Gostionici «Sarok», a okupljene je srdačno pozdravio Grgo Ispanović, predsjednik kačmarske Hrvatske manjinske samouprave, zahvalivši prije svega pečuškomu Hrvatskom kazalištu što je uljepšalo ovogodišnju kačmarsku svečanost. Kako reče, budući da je teško naći ljepše riječi od Petreševih, kazivao je njegove poznate stihove pod naslovom Čestitamo materice. «Svako danas Majci svojoj hrli, Da ju ljubi, da ju slatko grli! / A Majčice mehko ruke šire, / Grle dicu i darove dile.» – jesu Petrešove tople riječi kojima je opjevao ulogu majke i njezin blagdan, koji se najljepše iskazuje na Materice.

Zatim su učenici nižih i viših razreda osnovne škole, koje su pripremile učiteljice Margitka Tupčija Ispanović i Anica Matoš, prigodnim recitacijama i čestitarskim stihovima svima čestitali Materice. Naravno, i Oce, koji se slave četvrte nedjelje došašća.

Druženje je nastavljeno zajedničkom večerom i pjesmom, a na rastanku čule su se lijepe želje i pozdravi. U nadi novoga susreta, već 28. prosinca, kada će se u suorganizaciji hrvatske, njemačke i seoske samouprave prirediti Božićni koncert.

Tekst i slika: S. B.

Hrvatska večer u Lančugu

Dugogodišnja je tradicija da se pri kraju godine lančuški Hrvati okupe i zajedno vesele. Tako je to bilo i ove godine kada je mjesna Hrvatska manjinska samouprava organizirala hrvatsku večer s folklornim sadržajem i balom. U programu je nastupio ansambl Baranja iz Pečuha, orkestar lančuške Osnovne škole i pjevački zbor Orašje iz Vršende. Za dobru zabavu pobrinuo se sastav Petra Polića.

Na priredbi se okupilo tristotinjak mještana, ponajprije Hrvati koji su se u Lančugu, u naselje koje se nalazi nadomak Mohača, doselili iz okolnih hrvatskih naselja. U Lančugu, gdje u većini žive Nijemci, Hrvatska samouprava djeluje od 2002. godine, a na čelu joj je Katica Ivanković Gajdač. Predsjednica nam je rekla i to da je Samouprava ove godine utemeljila stipendiju za hrvatsku mladež i da će za Božić, po običaju, darivati poklone hrvatskim obiteljima.

Marijana Balatinac

Božićni programi erčinskih Hrvata

Hrvatska manjinska samouprava i Racki klub grada Erčina u prosincu i božićnome blagdanskome razdoblju suorganizirali su niz priredaba: KUD „Zorica” s hrvatskim plesovima nastupio je 5. prosinca na Danu hrvatske manjinske samouprave u Bati. Našu je plesačnicu s velikim brojem sudionika posjetio Sveti Nikola u pratnji zgodnih krampusica. Naš pjevački zbor „Jorgovani” 12. prosinca sudjelovao je na zajedničkoj svečanosti grada i crkvene zajednice koja je priređena u povodu paljenja adventske svijeće, u župnoj crkvi pjevao je naše stare adventske i božićne pjesme, a nastupio je i u mjesnom domu kulture 16. prosinca na božićnoj priredbi Udruge osoba s ograničenom kretanjom. Svoju priredbu pod nazivom Racki Božić organizirali smo 20. prosinca u gradskom domu kulture, gdje je kulturna skupina Dolina prikazala dječje igre, a nastupio je Pjevački zbor „Jorgovani”, KUD „Zorica”, a bilo je prilike i za kušanje tradicionalnih jela i pića koja se pripremaju za Badnjak – kolač, rakija, med, jabuka, češnjak, orah, grah.

Gabriela Abraham i Marko Sili

Gradišćanski Hrvatski kuglački kup

Gradišćanski Hrvatski kuglački kup održan je u Sambotelu 28. studenoga. Evo i rezultata natjecanja, po kazivanju Ferenc Timara.

Žene:

1. Petrovo Selo 847 čunjeva
2. Sambotel 786 čunjeva
3. Narda 582 čunja.

Žene pojedinačno:

1. Rozalija Škrapić-Harangozo, Petrovo Selo, 280 čunjeva
2. Andrea Haklić, Petrovo Selo, 217 čunjeva
3. Jurasits Ferencné, Sambotel, 206 čunjeva.

Muškarci:

1. Sambotel, 1647 čunjeva
2. Gornji Četar, 1618 čunjeva
3. Priska, 1542 čunja.

Muškarci pojedinačno:

1. Martin Horvat, Sambotel, 434 čunja
2. Tamaš Škrapić, Petrovo Selo, 431 čunja
3. Arpad Kekeši, Sambotel, 428 čunjeva.

Svečanost u čast Svete Barbare

Svečevanje u čast Svete Barbare se je jur treći put priredilo 3. decembra, u četvrtak, u Hrvatskom Židanu. Domobrani, topnici i naoružane snage su bili nazoči, ne samo iz naše regije BEOSZ, iz Sambotela 12. Raketnoga puka protuavionske obrane Arrabona, nek i iz susjednih zemalj. Tako predstavnici ÖKB-a Burgenland, i Društvo veteranov „Sever“ iz Slovenije su takaj nazočili ovoljetošnjoj priredbi.

Program se je počeo polaganjem vijencov gostov iz Austrije i Slovenije, kod spomenika I. i II. svitskoga boja. Zatim je bila sveta maša na diku Svete Barbare, u celebriranju našega farnika Štefana Dumovića, u župnoj crkvi Hrvatskoga Židana. U prodiki smo mogli čuti od žitka ove sveteice i kako je ona uzor u našem današnjem žitku. Na koncu svete maše je došlo opet do svečanoga akta kad su položili vijence naši domobrani, topnici u čast Svete Barbare kod marijanskoga oltara. Potom je bilo druženje i agape u staračkom domu. Prije agapa su gosti iz susjednih zemalj još proslili za nekoliko rič. Prvič se je javio komandant ÖKB-a da zahvaljuje za gostoprimstvo, za dugoljetnu usku i dobru suradnju ziz Regijom zapadnoga Zadunavlja i zbog ove prilike je predao trim zaslužnim „Vojnički orden od srebra provincijale Burgenland“. Nagradjeni su: Attila László, potpukovnik, Zsolt Horváth, pričuvni bojnik, i Béla Lasch, potpukovnik. Još nije bilo kraja prvomu presenečenju, došlo je do drugoga. Donesli su za ugarsku zastavu zašiljeni vrh ziz ugarskim grbom. Sada su došli gosti iz Slovenije na red, ki su zahvalili za ovu pozivnicu i su obećali da ćedu drugo ljetu opet dojtiti ako će im biti u mogućnosti i morebit da ćedu nastaviti i oni doma s ovakovom tradicijom. Za mnogoljetnu suradnju med Društvom „Sever“ i Regije zapadnoga Zadunavlja BEOSZ su naprikladli mali poklon predsjedniku regije ki je zahvalio za ove dare obadvim predsjednikom i je rekao u svoji zahvalni riči

da ovi pokloni nisu za njega, nek za svakoga ki je djelao za ovu dobru suradnju.

Po agapi je došlo do skupnoga jačenja i razgovora. Svečevanje je zašlo do konca sa željom da kljetu još već zastupnikov dojde u Hrvatski Židan iz susjednih zemalj. Domobrani, topnici i naoružane snage su drugi dan imali još svečevanje u Djuri, a u subotu su se u okviru svete maše spomenuli o njevoj zaštitnici u budimpeštanskoj crkvi Velike Gospe.

Zita Horvat

